

مرکز اطلاع رسانی و کتابخانه مرکزی

دانشگاه فردوسی مشهد

مرکز اطلاع رسانی و کتابخانه مرکزی

مراجع لاتین (علوم انسانی؛ ۸)

Encyclopedia iranica

پاییز ۸۸

محمود صدیقی

منابع مورد استفاده در هر مدخل، بصورت درون متنی بطور اختصار (مانند Bamdad, Rejal) آورده شده است و برای دستیابی به فهرست کامل آن می‌توان به سیاهه الفبایی منابع و ماخذ (Short references) در ابتدای هر مجلد مراجعه نمود. افزون بر آن در انتهای هر مقاله صورتی از کتابشناسی مرتبط با "متن" تنظیم گردیده که برای راهنمایی خواننده به منابع بیشتر می‌باشد. برای تألیف هر "مدخل" عمدتاً از سه نوع منبع استفاده شده است (منابع دست اول، منابع و ماخذ (دست دوم) و آثار ترجمه شده)

مدخل‌های نام و سرگذشتنامه‌ها

شرح حال افراد و بزرگان براساس اسم شهر آنها الفبایی و مدخل گشته است و در تنظیم الفبایی بندرت "لقاب" و یا "کنیه" اشخاص مد نظر می‌باشد. همچنین در این دانشنامه از ذکر احوال و آثار افراد در قید حیات، خودداری شده است.

نظام ارجاع متقابل (Cross-references)

سیستم ارجاع متقابل (see, see also) در سراسر این دانشنامه برای بازیابی سریع اطلاعات رعایت گردیده است. چنانکه خواننده از نام، موضوع، عبارت و یا اصطلاح مورد نظر خود، به شکل پذیرفته شده آن مدخل در مجموعه هدایت می‌گردد و یا برای بدست آوردن اطلاعات بیشتر به مقاله مشابه و کلی‌تر رهنمون می‌شود.

AB-EHAYAT. See AB (ii)

راهنماها

در ابتدای هر مجلد برای راهنمایی بیشتر خواننده فهرست‌های مختلفی بعنوان "راهنما" تنظیم گردیده است.

به این ترتیب گاهی مقاله‌ای ذیل مدخل انگلیسی آمده و گاه ذیل نام آوانویسی و حرف‌نویسی «فارسی و عربی» وارد شده است (بعنوان مثال ابریشم ذیل ABRisam اما پنبه Cotton، برنج Breng، اما کشاورزی ذیل Agriculture و آبیاری ذیل ABYari) و چون مخاطب دانشنامه انگلیسی زبان‌ها هستند، یافتن عنوان فارسی مدخل‌ها برای آنان کار دشواری است. با وجود این، سیستم "ارجاعات متقابل" و نظم الفبایی دانشنامه کمک می‌کند که این اشکالات رفع شود و همچنین ممکن است وجود يك نمایه (Index) در پایان کار، محل قرار گرفتن اطلاعات و امر بازیابی آن را به سادگی میسر گرداند.

نوع مقاله‌ها

مقاله‌های ایرانیکا به لحاظ مخاطب به دو دسته عمومی و تخصصی تقسیم می‌شوند. بسیاری از آنها برای عموم افراد مفید می‌باشند و برای برخی متخصصان ارزش بسیاری دارند. مقاله‌هایی مانند انسان‌شناسی، معماری و ارتش اطلاعات جامع و کلی عرضه می‌کنند. بعضی مقاله‌ها چند بخشی و در خور يك کتاب می‌باشند مقاله‌هایی مانند هنر، افغانستان، بلوچستان و ... از این جمله‌اند. همچنین مقاله‌های تخصصی مانند کتاب‌شناسی‌ها و فهرست‌ها که برای پژوهندگان و متخصصان مفید فایده است. البته تمام مقاله‌ها در این مجموعه امضادار می‌باشند.

منابع و ماخذ

(References and bibliography)

معرفی دانشنامه ایرانیکا

Encyclopedia iranica / edited by Ehsan Yarshater.- London: Routledge and Kegan Paul, 1983-

دانشنامه ایران و اسلام و ایرانیکا

در سال ۱۳۴۸ ش "بنگاه ترجمه و نشر کتاب" بر آن شد به ترجمه مقالات و ویرایش جدید دایره‌المعارف اسلام (چاپ آیدن) بپردازد. بزودی با مشخص شدن ضعف‌ها و کمبودهای آن در برخورد با موضوع‌های مختلف لازم گردید تا مقاله‌های جدید و نو علاوه بر ترجمه برای آن تهیه و افزوده شود که نخستین جزوه آن با نام «دانشنامه ایران و اسلام» به سال ۱۳۵۴ ش انتشار یافت. به موازات آن در سال ۱۳۵۱ مدیر آن پیشنهاد نمود دانشنامه‌ای همانند به زبان انگلیسی با نام ایرانیکا نیز منتشر گردد و مقالات جدید را در بر گیرد و از دایره‌المعارف اسلام متمایز باشد. تا سال ۱۳۵۷ در مجموع ۹ جزوه از دانشنامه ایران و اسلام منتشر شد.

جزوه دهم در ۱۳۶۰ روانه بازار گردید. اما پس از انقلاب و پایان کار دانشنامه طرح و پروژه ایرانیکا ادامه پیدا کرد.

مجموعه ایرانیکا یکی از بزرگترین و جامع‌ترین پروژه‌های ایران‌شناسی است که از سال ۱۹۷۴ م آغاز و تاکنون بیش از ۱۶۵۰ نفر از پژوهشگران تاریخ و تمدن و فرهنگ ایرانی با آن همکاری نموده‌اند و البته قریب ۹۰ درصد این پژوهشگران غیر ایرانی می‌باشند. احسان یارشاطر ویراستاری آن را بر عهده دارد.

- و افزون بر هیات ویراستاران و مشاوران علمی، بیش از ۴۰ ویراستار در تکمیل این کار گروهی مشارکت و اورا همراهی می‌نمایند. جلد اول این دانشنامه در ۱۳۶۱ (۱۹۸۲) به چاپ رسید و تا این زمان (۱۳۸۸) ۱۵ جلد آن انتشار یافته است و به نوشته و یکی پدیا قرار است در ۴۵ مجلد خاتمه یابد و پس از اتمام و تکمیل به زبان فارسی نیز ترجمه و منتشر گردد. برخی از مقالات ایرانیکا بطور پیوسته (online) نیز "مدخل" شده و در وبگاه این مجموعه (www.Iranica.com) قابل دسترسی است. همچنین در حال حاضر پنج مقاله (انقلاب مشروطه، پوشاک در ایران زمین، ادبیات داستانی در ایران، خوشنویسی، تاریخ روابط ایران و آلمان) از دانشنامه ایرانیکا به صورت کتاب‌های مستقل به فارسی ترجمه و توسط انتشارات امیرکبیر چاپ و نشر گردیده است.

هدف دانشنامه ایرانیکا

نام دانشنامه (Encyclopedia Iranica) به معنای «دانشنامه ایرانی» است و چون این واژه واژه‌ای لاتینی و مونث است (a در آخر کلمه نشانه تأنیث است)، صفت آن نیز با آن مطابقت (Iranica) و مونث گردیده و ایرانیکا معادل «ایرانی» (Iranian) است. این دانشنامه بر آن است خلاء مهمی را که در مراجع در دسترس راجع به تاریخ و فرهنگ خاورمیانه وجود دارد پر کند.

برای رسیدن به این هدف ایرانیکا قصد دارد که مقالات محققانه مرتبط با فرهنگ ایرانی و تأثیرات متقابل ایران و همسایگانش را از پیش از تاریخ تا زمان حاضر تالیف نماید.

این دانشنامه مطالب گوناگون و متنوعی را در بر می‌گیرد. تاریخ، باستان‌شناسی، جغرافیا، ادبیات و هنر، فلسفه، عرفان، موسیقی، مردم‌شناسی، اقتصاد، پزشکی و بهداشت، اساطیر و فولکور، شرح حال مردان و زنان بزرگ، ایران‌شناسان، توصیف شهرها و کوه‌ها، رودها و حیوانات و گیاهان و نیز کتاب‌شناسی و فهرست‌ها از جمله مباحث و موضوعات آن است.

ساختار دانشنامه ایرانیکا

ایرانیکا یک دانشنامه تخصصی برای مخاطبان انگلیسی زبان است از این رو روش خاصی نیز برای ضبط مدخل‌های فارسی - انگلیسی (که ضبط هر دو آنها امکان‌پذیر است) از سوی سیاست‌گذاران آن وضع شده است. براساس این قاعده، صورتی از این نام خاص و یا اسم به عنوان مدخل انتخاب می‌شود که از نظر الفبا(در تطابق بین ضبط نام انگلیسی و آوانویسی نام فارسی - عربی) امکان آن را داشته باشد تا زودتر مدخل شود. به بیان دیگر، مدخل شدن آن بر پایه ضبط انگلیسی یا آوانویسی صورت فارسی - عربی امکان‌پذیر باشد (مثلاً "نان" به صورت Bread و "آب" به صورت AB و نه water مدخل گشته است) این روش از آنجا اتخاذ گردیده که مدخل‌ها هر چه سریع‌تر انتخاب شوند و هر مدخلی که از نظر الفبایی جلوتر است زودتر در دانشنامه جای گیرد.